

بسم الله الرحمن الرحيم

مدارک اثباتیه جرمی قابل تطبیق محاکم در نظام موجوده

نویسنده : سلطان احمد احمدی

اصطلاحات کلیدی:

مدارک اثباتیه، کریمنالجنیک، کریمنالستیک، دکتلوسکوپ، دی ان ای، مستند سازی، صحنه جرم، بایومتریک و سوابق مجرمین.

خلاصه :

جامعه افغانی بیش از چهار دهه است که دچار معضلات و پیچیده گی های تاریخی بوده در تمام عرصه های زنده گی با مشکلات قابل تشویش و نگرانی مواجه بوده، چنانچه در تحقق اهداف نهاد های عدلی و قضایی نیز مشکلات قابل ملاحظه یی پدیدار شده است. تا جایی در تامین و تطبیق عدالت در چوکات نهاد های عدلی و قضایی نیز پیچیده گی های رونما گردیده است.

گرچه به همکاری جامعه جهانی در تجهیز وسایل و آموزشهای علوم عصری اقدامات چندی صورت گرفته است اما قناعت بخش نیست. باید در مورد همکاری های نهاد های ملی و بین المللی کار های ناتمام به اتمام رسانیده شود تا در تثبیت، جمع آوری و مستند سازی آثار و علایم جرم در مطابقت به علوم عصری گام های بیشتر باید برداشته شود. بطور مثال وزارت امور داخله اکنون قادر به گرفتن پل پا در غیر گچ کاری نبوده و یا لابراتوار های دی ان ای با کمبود مواد و پرسونل مسلکی دچار میباشند. که در این مورد باید توجه سازمان های بین المللی را جلب نمود.

الله تبارک تعالی را سپاس گذاریم تا فرصت مساعد شد در رابطه به موضوع خیلی مهم و با اهمیت تحت عنوان جرم یابی و جرم شناسی مراتب چندی تحریر و به مطالعه دست اندر کاران نهاد های عدلی و قضایی قرار داد تا به تاسی از معلومات مندرجه پیرامون موضوع در روشنی قرار گرفته و استفاده مزید از آن صورت گیرد.

سابقه جرم و جنایت خیلی طولانی بوده و آغاز آن به آغاز زندگی انسان برمی گردد، اما مبارزه با جنایت هم سابقه یی بس طولانی دارد. از دیر زمان بشر کوشیده است خود را در برابر این پدیده اجتماعی مجهز کند، مجرم و جانی را نسبت به فطرت ضد اجتماعی شان بسنجد و بررسی نماید. مدارک اثباتیه جرم، توسط پولیس و به کمک روش های علمی تثبیت، جمع آوری تا رد پای مجرمین کشف و به پنجه قانون سپرده شود.

بررسی جرایم در سال های گذشته به گونه ابتدایی آنهم بدون در نظر داشت تامین عدالت انجام می یافت. حتی حیوانات که مرتکب خساره جانی و یا مالی میشدند مجازات جسمانی میگردیدند. در یک قضیه که حداقل یک نفر مرتکب می گردید دو قبیله باهم می جنگیدند و موجب تلفات سنگین که در نتیجه جنگ های شدید و خصومت ها و دشمنی بین اقوام پیدا می شد. وضع بشر در سرزمین های که بعداً با نور اسلام منور شدند، نیز مانند سایر نقاط جهان بود و زنده گی بمراتب باخطرات مواجه بود و جلو کار و فعالیت شان گرفته می شد تا اینکه با ظهور و نزول قرآن عظیم الشان بر ناجی بشریت عدالت و مساوات در بین مردم حاکم شد. در بررسی قضایای جرمی به جمع آوری دلایل و شواهد حکم الهی تطبیق گردید. از همان آوان، مسلمانان در بررسی قضایای جرمی خصومت های ذات الینی و دشمنی را کنار گذاشتند و به تطبیق عدالت ناشی از احکام دین، به اساس شواهد به اثبات جرم و مجرم متصل شدند. به تدریج انکشافات اخیر در قرن 19 علوم عصری ظهور کرده به تاسی از فقه اسلامی به قانونمند سازی چگونگی وقوع واقعه جرمی، تثبیت و جمع آوری شواهد و مدارک اثباتیه جرمی و رعایت حقوق طرفین دعوی در قوانین موضوعی تسجیل یافته است.

با ایجاد دیپارتمنت کریمنالتنیک در چوکات وزارت داخله وقت وسایل و اسباب کافی وجود نداشته از امکانات دست داشته استفاده مینمودند. چنانچه در تعقیب پل پای از پل زن استفاده می کردند اینکه پل زن بکدام استقامت میرسید و کدام شخص را تثبیت میکرد و آیا او بیگناه میبود یا گناهکار. حتی در محکمه نیز عدالت بموجب آثار و علائم تامین شده نمیتوانست. در تثبیت نشان انگشت از دود کار میگرفتند تا آثار نامرئی را مرئی سازند. بالاخره بمرور زمان به آن ریاست وسایل و امکانات فراهم گردید و اشخاص و افراد مسلکی نیز

به تحریر و نوشتن پیرامون چگونگی وقوع جرم و نحوه بررسی و جمع‌آوری آثار و مدارک جرمی متوصل شدند. چنانچه ستر جنرال محمد اصیل آثار علمی خویشرا به دسترس همگان قرار داده و با استفاده از آن در شیوه‌های اجراءات پرسونل مسلکی اقدامات لازم صورت گرفته است.

افغانستان از بدو ایجاد ریاست کریمالتخنیق در چوکات ریاست عمومی مبارزه با جرایم جنایی وزارت امور داخله با وسایل و تجهیزات ابتدایی تجهیز گردید، توانستند تا در بررسی جرایم رول و نقش به‌سزایی را در تامین عدالت جزایی ایفا نمایند. به مرور زمان این ریاست با لابراتوارهای مجهز دکتلوسکوپ، خط‌شناسی و اخیراً طی دو دهه گذشته لابراتوارهای دی‌ان‌ای نیز ایجاد گردیده که به سهولت میتوانند هویت مجرم را تثبیت نمایند. طی تحولات اخیر همه وسایل و تجهیزات فعال و از آن در تثبیت، تشخیص جرم و مجرم استفاده اعظمی صورت می‌گیرد. بخش بایومتریک نیز فعال گردیده که در تمام ابعاد زندگی رسمی اتباع قابل تطبیق بوده اکنون در همه دوائر رسمی دولتی بایومتریک یکی از گزینه‌های الزامی قابل تطبیق می‌باشد. هرگاه بایومتریک در سطح کشور عموماً تطبیق گردد باکشف نشان انگشت یا عنیه چشم و یا سایر افزادات بجا مانده در صحنه جرم میتوان به تثبیت هویت مجرم دسترسی پیدا کرد.

در پالیسی جدید حاکمیت موجوده در سطح محاکم نخست به حدود و قصاص جهت تطبیق حکم الهی متوصل میشوند، در صورتی که حدود به شبهه دفع گردد، تعزیراً مجازات حکم می‌گردد. قضات در بخش تعزیرات به قراین قاطعه اولویت قایل میشوند و به مجازات مجرمین حکم میکنند. مگر وسایل و تجهیزات موجوده ریاست کریمالتخنیق بالاثرا استفاده زیاد باید تجدید گردد تا بتوانند بهتر و در چوکات علوم عصری با تدقیقات تخنیکی بالستیکی و دکتلوسکوپ در تطبیق عدالت جزایی سهم شرعی و حقوقی را تطبیق و یا ادا نمایند. اکنون تیم‌های بررسی قضایای جزایی در سطح زون مرکز فعال است مگر در سطح ولایات بنابر کمبود پرسونل مسلکی و تجهیزات لازم سکتگی در کارها مشهود است. که در این مورد همکاری موسسات و نهاد‌های بین‌المللی اشد نیاز می‌باشد.

برای اثبات جرم و مجرم اقدامات مسلکی در صحنه جرم لازم است تا رد پای متهم پیدا شده و به دستگیری اقدام گردد بخصوص در قضایای جرایم علیه اموال که از طرف شب متصور است و از دید مردم پنهان واقع میشود. در مورد جمع‌آوری آثار و شواهد بیولوژیکی و غیر بیولوژیکی باید اجراءات لازم و دقیق صورت گیرد. به پیدایش یک تار مو و یا لعاب دهن میتوان رد پای متهم را پیدا کرد و یا سایر آثار و علائم بجا مانده مانند نشان انگشت، پل پای، بوی شخص، خول و یاسرخول و غیره.

طور مثال در یک قضیه جرمی که ادعای خودکشی صورت گرفته بود در محل واقعه ریسمان در چت اتاق وصل و آویزان به نظر رسیده مقتول از محل واقعه انتقال یافته و به منزل مسکونی اش منتقل گردیده بود که کدام آثار و علائم دیگری بجا نمانده بود. همینکه تیم بررسی وارد صحنه جرم گردیده با استفاده از آموزشهای مضمون کریمنالستیک یا جرم یابی قد مقتول با ریسمان آویزان شده الی سطح اتاق اندازه گیری گردید دیده شد که در صورت آویزان شدن شخص پاهایش به زمین میرسید بناً خود کشی رد و قتل عمد بوقوع رسیده متهم قضیه تثبیت و به پنجه قانون سپرده شد.

بنا با در نظر داشت علوم عصری و تجهیزات پیشرفته، قضایای پیچیده قابل کشف شده و دریافت آثار و علائم جرم و اعاده امن و نظم عامه متصور است.

مدارک اثباتیه جرمی که در شرایط کنونی افغانستان قابل تطبیق است روی آن بحث مختصر خواهیم داشت تا در مورد باید به اجراءات نهاد های عدلی پیرامون استفاده آثار و مدارک جرمی اشاره مختصر داشت: در نظام قبلی به اساس همکاری موسسات غیردولتی-حقوقی، سازمان بین المللی انکشاف حقوق و اتحادیه اروپا به ویژه کشور جرمنی جهت تثبیت، جمع آوری مدارک اثباتیه جرمی از مواد تجهیزات لازم مورد ضرورت استفاده مینمودند که با مرور زمان همه مواد مورد استفاده به حداقل رسیده و یا هم کمبودات قابل ملاحظه به نظر میرسد. چنانچه میتوان به اساس معلومات که از همکاران بررسی محل واقعه بدست آمده است در حصه حفظ خون در محل واقعه از سلایده های که گوش ها را پاک میکنند و به عوض فولیه نشان انگشت از اسکاشتپ هم چنان به عوض پودر مرعی ساختن نشان انگشت یا از پودر تاریخ گذشته یا از دود استفاده صورت میگیرد. خول و سرخول وسایر شواهد یکه از محل واقعه بدست می آید در خریطه های بازاری بنابر کمبود ظروف مورد ضرورت به تدقیقات بالستیکی ارسال میگردد. همچنان لابراتوارهای کریمنالتخنیک نیز به کمبود مواد مورد ضرورت تدقیقات مواجه اند که به هیچ وجه تدقیقات و تحقیقات لازم صورت گرفته نمیتواند. بکس های محل واقعه که از طرف سازمان بین المللی انکشاف حقوق به دیپارتمنت مبارزه با جرایم جنایی کمک و مساعدت شده بود به اتمام رسیده. مواد مورد ضرورت از هیچ مرجع اکمال نمی شود و هیچ مرجع مسئولیت تدارکات آنرا به عهده نگرفته است. در مجموع بررسی صحنه جرم در سطح کشور به صورت ابتدایی تا حدی غیر مسلکی بدون امکانات مورد بررسی قرار میگیرد. در قضایای جرمی، محاکم به مشاهدات و کروکی محل واقعه تیم بررسی اکتفا می نمایند همچنان محاکم از شاهدان صحنه واقعه جرمی نیز استفاده میکنند این در حالیست که در قضایای سرقت از طرف شب شاهدان به ندرت ظاهر میشوند و قراین مستنبطه طبق احکام مجله الاحکام نیز

موجب فیصله محاکم قرار نگرفته، در مورد جمع‌آوری قراین قاطعه بنابر کمبود وسایل و تجهیزات دلایل جمع‌آوری شده نمیتواند. در حالیکه بنابر مشکلات کمبود اسباب و لوازم آثار و مدارک جرمی به صورت درست و مکمل حفظ شده نمیتواند. روی هم‌رفته پرسونل غیر مسلکی وارد سیستم مبارزه با جرایم شده و کارمندان مسلکی موجوده نیز به ظرفیت سازی مسلکی و تخنیکی نیازمند می‌باشند.

علاوتاً همه پرسونل تیم های بررسی محل واقعه که از دانش و تجربه کمک های اولیه باید مستفید باشند اسناد فراغت از کورس ها را بدست نیاورده اند. بنابر عدم آموزش های حقوقی و مسلکی طبیی ابتدایی در بخش های مختلف تیم ها با مشکلات دست و پنجه نرم می کنند، بنابر مراتب فوق در عدم موجودیت مدارک اثباتیه جرمی چطور میتوان عدالت را تامین و حق را به حقدار رساند؟

بنا به نظر نویسنده به اساس مشکلات عدیده در سیستم مبارزه با جرایم جنایی مدارک اثباتیه جرمی جمع‌آوری شده نمیتواند. مجرمین از تعقیب عدلی بازمانده، بنابرین جرایم جنایی گراف صعودی را خواهد پیمود و مجرمین متکرر یکه اخیراً از محابس بنابر تغیر رژیم از بند آزاد شده اند، چون ایشان فرصت طلبی مینمایند و با استفاده از عدم امکانات نهاد های کشفی به ارتکاب جرایم مکرراً متصل میشوند، چنانچه از وقوع انواع واقعات سرقت به ویژه سرقت وسایط نقلیه، و اختطاف میتوان نامبرد.

مشکل دیگریکه دامن گیر ارگان های کشفی پنداشته میشود اینکه به اساس علم کریمنولوژی جلوگیری از وقوع واقعات البته قبل از وقوع آن، بادر نظر داشت تحت تعقیب قرار نگرفتن مجرمین متکرر، عدم تجزیه و تحلیل عوامل و انگیزه قضایای جرمی، عدم اتخاذ تدابیر وقایوی، بیکاری وعدم اشتغال، کمبود وسایل و اسباب زنده گی مدرن، رقابت های نامشروع سایر موارد یکه سبب صعود گراف جرایم جنایی گردیده است .

عدم موجودیت قوانین شکلی مبنی بر تنظیم میعاد معینه تحقیق، تعقیب، حقوق مظنونین، تعقیب و اصدار حکم است گرچه در مجله الاحکام همه موارد پیش بینی شده است اما به شکلیات توجه بیشتر صورت بگیرد تا قضیه یک متهم در میعاد معینه دوران قانونی را طی کند، اگر در میعاد معینه دوران قانونی را طی نتواند در آنصورت تدابیر دیگر اتخاذ میگردد که مراجعه و استهدا از مقامات بالایی جهت رفع چالش میباشد اما در عدم موجودیت قوانین شکلی ملاحظات وجود داشته است.

مآخذ: احمدی سلطان احمد کارشناس آموزشهای حقوقی سازمان بین المللی انکشاف حقوق